

Una nova generació de catalans (I)

Comportament social juvenil

Raül Tormos* | rtormos@gmail.com

Conèixer i entendre les noves generacions és un element clau per avançar-nos al futur. El món evoluciona cada vegada més ràpid, cosa que contribueix a eixamplar les distàncies generacionals que sovint dificulten la comprensió envers les persones d'altres grups d'edat. Per això és important conèixer com són els joves, els temes que més els preocupen o com participen en la societat, elements analitzats per Raül Tormos en aquest article, que es complementa amb una segona part en el proper número d'eines, centrada en el comportament electoral juvenil.

Introducció

Una de les inquietuds de tota societat és conèixer com són els seus joves. L'estat de la joventut es converteix en un tema de debat públic sobre el qual s'acaben projectant les pors col·lectives i les esperances cap al futur. La permanència o transformació dels valors d'un país depenen en bona

* Investigador del Departament de Ciència Política de la UAB

L'estat de la joventut es converteix en un tema de debat públic sobre el qual s'acaben projectant les pors col·lectives i les esperances cap al futur

part del fet que les noves generacions els acceptin i els facin seus. Però els joves també poden relegar les creences acceptades pels grans, i fins i tot substituir-les per altres de noves. La sociologia identifica el reemplaçament generacional com un dels motors del canvi social. Si les noves generacions adopten nous valors i posicionaments, el pas del temps i la mort de les cohorts més antigues acaba transformant la societat de manera progressiva però inexorable.

En quina mesura són els joves catalans d'avui dia diferents dels grans pel que fa als seus valors polítics? Donen prioritat als mateixos temes? Comparteixen una visió similar del que ha de ser un bon ciutadà? Se senten motivats per la política? Com s'informen de les qüestions polítiques? De quines associacions són membres i quin és el seu repertori d'acció política? Són més d'esqueres o més catalanistes? Voten els mateixos partits que els grans? En qualsevol cas, les diferències que s'observen tenen caràcter permanent o transitori? A continuació s'intentarà donar resposta a alguns d'aquests interrogants.

Com són els joves

La recerca internacional recull alguns trets generals que caracteritzen els joves.¹ Acostumen a tenir menys interès per la política, s'abstenen més, tenen encara uns vincles febles

amb els partits, i varien més en les seves actituds i posicionaments. En molts casos, se situen en postures ideològiques més a l'esquerra que els grans. Se senten més atrets pels extremismes polítics, i voten més partits extrems en els seus plantejaments i minoritaris. En conjunt, els joves són més susceptibles de ser mobilitzats per causes radicals, ja siguin de dretes o d'esqueres. També acostumen a votar més a partits nous que els grans. Encara no han desenvolupat els llaços estables amb els partits tradicionals propis dels adults de més edat i, per tant, són més volàtils i proclius a votar partits de nova creació. Com que els valors polítics dels joves encara es troben en procés de formació i cristallització, això els fa més susceptibles de ser influïts per l'atmosfera del moment. El comportament electoral dels joves acostuma a ser un reflex intensificat de les tendències del moment en el conjunt de l'electorat. També s'observa que en diversos països desenvolupats els joves de les últimes dècades es caracteritzen per haver ampliat el seu repertori de participació política. Els joves actuals són més proclius a participar en política d'una manera no convencional, a diferència dels seus pares o els seus avis.²

Abans d'analitzar quines d'aquestes pautes es troben presents en la joventut catalana cal fer esment d'una distinció rellevant en l'anàlisi dels efectes de l'edat. Hi ha tres

1 HARROP, M. i MILLER, W. L. *Elections and voters*. MacMillan. Londres, 1987.

2 NORRIS, P. «Young people and political activism: From the politics of loyalties to the politics of choice», document preparat per al *Council of Europe Symposium*. Estrasburg, 27 i 28 de novembre de 2003.

El reemplaçament generacional és un motor del canvi social. Si les generacions més joves adopten nous valors i posicionaments, el pas del temps acaba transformant la societat

conceptes diferents que apareixen barrejats amb l'edat: el cicle de vida, la generació i el període. L'efecte del cicle de vida és la manera com les persones es veuen afectades per l'augment de l'edat. Per exemple, quan un individu és jove acostuma a tenir menys informació sobre el funcionament del sistema polític en què viu, però a mesura que es fa gran va adquirint més coneixement i experiència directa. En aquest cas el fet de fer-se gran, com a part del cicle de vida, aniria associat a l'augment de l'experiència política. A mesura que es fa gran seria més probable per a l'individu l'establiment de lligams estables amb partits o ideologies, així com l'adquisició de determinats hàbits. L'efecte del cicle de vida seria diferent del de la generació de la qual l'individu forma part. Pel fet d'haver nascut en una època determinada, la persona comparteix un seguit d'experiències de socialització amb els individus de la seva mateixa edat. Els membres d'una cohort experimenten esdeveniments socials i polítics en el moment crític del pas de l'adolescència a la joventut. La hipòtesi generacional considera que aquestes experiències formatives deixen una petja al llarg del cicle de vida de les cohorts. És important separar l'efecte del cicle de vida i la generació, del propi del període. Un moment històric determinat pot afectar el conjunt de contemporanis que l'experimenten, al marge de la seva edat o generació. De les característiques dels joves descrites en la literatura, algunes estarien més vinculades al cicle vital i d'altres a la generació. Entre les primeres podria incloure's la superior volatilitat en les actituds i comportaments, i el menor interès per la polí-

tica i els assumptes públics. I entre les segones es podria comptar l'augment del repertori de pràctiques de participació política cap a les de tipus no convencional.

És un tema crucial saber si les característiques peculiars dels joves es deuen al cicle de vida o a la generació. Si els canvis són generacionals, acabarien per transformar progressivament la societat. Però si només estiguessin lligats al cicle vital, no comportarien canvis estructurals. El problema és que no sempre és possible aplicar les tècniques necessàries per identificar de quin dels efectes es tracta. Es necessita estudiar períodes de temps prou amplis i comprovar les oscil·lacions dels indicadors al llarg del cicle de vida de les generacions. En la pràctica no sempre hi ha dades disponibles per efectuar aquest tipus d'estudis. El 2004 des del Departament de Ciència Política de l'UAB es va realitzar una investigació d'aquestes característiques per al cas català, finançada per l'Observatori Català de la Joventut.³ Arribar a determinar les causes de les diferències en els valors i les pràctiques polítiques de joves i grans va més enllà de les pretensions d'aquest breu article. Aquí tan sols es vol identificar aquestes diferències, i formular hipòtesis sobre els possibles factors causals implicats, partint dels precedents trobats en investigacions prèvies.

3 **TORMOS, R.** *La influència de l'edat en el comportament electoral a Catalunya. Cicle vital o generació?*. Observatori Català de la Joventut – Generalitat de Catalunya. Col·lecció Estudis núm. 19. Barcelona, 2005.

El comportament electoral dels joves acostuma a ser un reflex intensificat de les tendències del moment en el conjunt de l'electorat

Dades i estratègia d'anàlisi

Habitualment s'utilitza el mètode d'enquesta per identificar les diferències per motius d'edat en les actituds i els comportaments dels individus. Un dels problemes amb què acostumen a topar els investigadors que es decideixen per aquesta via és que les enquestes disponibles no disposen de mostres prou grans. La grandària mostral més freqüent dels sondeigs socials i polítics es troba entre els 1.000 i els 2.000 casos. Aquesta xifra és suficient per a l'estudi del conjunt d'enquestats i fins i tot per a determinats subgrups en particular. Però si es vol realitzar una anàlisi detallada, ja sigui subdividint la mostra en múltiples segments d'edat o creuant l'edat per més d'una variable, el nombre de casos acaba resultant insuficient a causa de l'augment del marge d'error. En algunes ocasions, s'opta per dividir la mostra en grups d'edat amplis, i es perd així una part important d'informació. En aquest estudi s'ha preferit analitzar enquestes amb un nombre de casos més elevat del que resulta habitual: d'una banda, l'enquesta de participació política⁴ que va realitzar el CEO juntament amb la Direcció General de Participació Ciutadana de la Generalitat de Catalunya després de les eleccions al Parlament de Catalunya de 2006, amb una mostra de 6.900 catalans més grans de 18 anys; i de l'al-

tra, el conjunt dels quatre Baròmetres d'Opinió Política trimestrals realitzats aquell mateix any pel CEO, convenientment fusionats amb un total de 8.400 entrevistats.⁵

L'objectiu de l'anàlisi és comprovar si els joves catalans són diferents dels grans en un seguit d'actituds i comportaments polítics. El conjunt d'àmbits que s'estudien són la importància que es dona a diferents temes socials i polítics d'interès general, el concepte de bon ciutadà, les pautes de participació no electoral –pertinença a associacions i participació en accions polítiques, l'interès per la política, el nivell de coneixement i d'informació sobre temes polítics, així com els mitjans de comunicació que més s'utilitzen, l'opinió sobre les institucions, la ideologia esquerra/dreta, el sentiment de pertinença, el model preferit d'encaix entre Catalunya i l'Estat espanyol, la simpatia de partit i el vot a les últimes eleccions al Parlament de Catalunya.

En primer lloc es divideix la mostra en dos grups d'edat bàsics: joves, de 18 a 30 anys, i grans, de més de 30. S'exploren els perfils diferenciats d'aquests dos grups en cada dimensió d'estudi i, tot seguit, aprofitant el potencial del gran nombre de casos de què es disposa, es segmenta la mostra en un nombre més gran de grups d'edat o de generació. L'anàlisi no és de tipus longitudinal perquè només s'estudia un sol moment en el temps, el 2006.

4 CEO, *Enquesta sobre participació política a Catalunya, estudi R-372*. Gener de 2007

5 CEO, *Baròmetres d'Opinió Política, estudi R-346*. Març de 2006.
CEO, *Baròmetres d'Opinió Política, estudi R-358*. Juliol de 2006.
CEO, *Baròmetres d'Opinió Política, estudi R-363*. Octubre de 2006.
CEO, *Baròmetres d'Opinió Política, estudi R-367*. Novembre de 2006.

Les pautes de comportament electoral estan afectades per tres elements relacionats amb l'edat: el cicle de vida, la generació i el període

Amb una sola mesura temporal els efectes del cicle vital, la generació i el període apareixen mesclats i no és possible aplicar la metodologia multivariant adequada per separar-los.⁶ En altres paraules, no es pot avaluar l'evolució de les generacions al llarg dels diferents períodes de temps o dels diversos moments del cicle vital.⁷ Aquesta restricció s'intenta superar amb hipòtesis basades en les teories existents i en estudis longitudinals previs.⁸

En alguns casos serà més probable que la diferència entre joves i grans es degui a motius del cicle de vida, i en altres, a transformacions generacionals. En aquest últim cas se segueix la hipòtesi generacional de Karl Mannheim.⁹ Els individus que es troben en el trànsit de l'adolescència a la joventut queden marcats amb més intensitat pels fets esdeinguts en aquell moment històric. A mesu-

ra que aquestes persones es fan grans, continuen compartint alguns trets comuns que els identifiquen amb una mateixa generació política. Llavors es classifica els enquestats d'acord amb la generació de què formen part. A aquest efecte, es calcula la data de naixement a partir de la diferència entre l'edat de l'enquestat i l'any de realització de l'enquesta. A continuació, a la data de naixement se li agreguen 18 anys i s'obté el període crític de formació de les generacions, l'etapa de les experiències formatives. Després es classifica el conjunt d'enquestats d'acord amb la dècada en què arriben als 18 anys. S'obtenen així les generacions següents:

- Generació dels anys trenta i quaranta –fan 18 anys entre el 1931 i el 1949. És la generació que arriba a la majoria d'edat en temps de la República, la Guerra Civil, la postguerra, l'autarquia i la consolidació del règim franquista, que de la mà dels falangistes adopta una forma clarament totalitària. Actualment tenen entre 75 i 93 anys.
- Generació dels anys cinquanta –fan 18 anys entre el 1950 i el 1959. Viu l'inici de l'*aperturismo*, quan el règim està dominat pel sector catòlic i comença a derivar en una forma d'autoritarisme. Actualment tenen entre 65 i 74 anys.
- Generació dels anys seixanta –fan 18 anys entre el 1960 i el 1969. Són la generació del *Plan de Estabilización* i del *desarrollismo*. El règim franquista de la

6 GLENN, N. *Cohort analysis*. Sage. Beverly Hills, 1977.

7 La separació de la generació i l'edat en un cas com aquest en què es disposa només d'un punt en el temps s'efectua merament per facilitar la comprensió, atès que en la pràctica en aquest tipus de disseny l'edat és igual a la generació. És a dir, si tenim l'edat de la persona coneixem també a quina generació pertany. Aquest no és el cas quan es disposa de més punts en el temps, ja que per exemple es pot comptar al mateix temps una persona de 20 anys nascuda l'any 1975 i una altra de la mateixa edat nascuda el 1985.

8 TORMOS, R. *La influència de l'edat en el comportament electoral a Catalunya. Cicle vital o generació?*. Observatori Català de la Joventut – Generalitat de Catalunya. Col·lecció Estudis núm. 19. Barcelona, 2005.

9 MANNHEIM, K. «El problema de las generaciones». *Revista Española de Investigaciones Sociológicas*, 62. Pàgines 193-242. Madrid, 1993. Traducció de «Das Problem der Generationen» (1928): *Kölner Vierteljahreshefte für Soziologie*, VII, 2: 157-185; 3: 309-330.

Si els canvis en el comportament electoral són generacionals, acaben transformant la societat. Però si només estan lligats al cicle vital, no comporten canvis estructurals

- mà dels tecnòcrates canvia el model econòmic i com a conseqüència es produeix un desenvolupament econòmic i social. Actualment tenen entre 55 i 64 anys.
- Generació dels anys setanta –fan 18 anys entre el 1970 i el 1979. S'emmarca en la crisi del franquisme, la transició política i l'inici de la democràcia. Actualment tenen entre 45 i 54 anys.
 - Generació dels anys vuitanta –fan 18 anys entre el 1980 i el 1989. Són joves durant la primera etapa democràtica amb els governs del PSOE de Felipe González a l'Estat espanyol, i de CiU amb Jordi Pujol a Catalunya. Actualment tenen entre 35 i 44 anys.
 - Generació dels anys noranta –fan 18 anys entre el 1990 i el 1999. Es formen políticament en la crisi del PSOE a l'Estat espanyol i l'inici del govern del PP de José María Aznar, amb pactes amb CiU i PNV. A Catalunya CiU continua al govern i pacta amb el PP. Actualment tenen entre 25 i 34 anys.
 - Generació del 2000 –fan 18 anys entre el 2000 i el 2006. Experimenten en la seva etapa formativa la majoria absoluta del PP a l'Estat espanyol, i la primera part del govern socialista de José Luis Rodríguez Zapatero. A Catalunya viuen l'última etapa del govern de CiU, la formació del govern tripartit i l'aprovació de la reforma de l'Estatut. Actualment tenen entre 18 i 24 anys.

En alguns casos és perfectament plausible interpretar els resultats com a conseqüència de la socialització diferen-

ciada de les generacions, i en altres és més adequat plantejar-ho des del punt de vista del cicle vital. Els segments d'edat utilitzats són equivalents als grups generacionals: de 18 a 24 anys, de 25 a 34, de 35 a 44, de 45 a 54, de 55 a 64, de 65 a 74 i finalment de 75 a 93 anys.

Temes que més preocupen

La política en democràcia ha d'estar vinculada necessàriament a les preocupacions i demandes de la població. La gent es preocupa per problemes que els afecten de forma personal i directa. Però en ocasions també senten inquietud per temes amb una repercussió més àmplia en el conjunt de la societat, o fins i tot en col·lectius específics diferents del propi. Cada cop més els electors es mobilitzen en funció dels temes que els partits abanderaren i als quals prometen donar resposta. L'època en què els votants eren lleials a un partit o a una ideologia comença a estar en crisi. Avui dia els votants són més volàtils, i per això és més important conèixer quins temes consideren prioritaris. Es preocupen els joves per les mateixes qüestions que els grans? A l'enquesta de participació política es planteja una bateria de temes socials i polítics perquè els enquestats valorin fins a quin grau els preocupen en una escala de 0 a 10. L'habitatge ocupa clarament el primer lloc entre les preocupacions dels joves, mentre que en els grans esdevé la segona. El cicle vital, el fet que els

El cicle vital fa que entre els joves la preocupació principal sigui l'habitatge, en estar en edat de buscar un lloc per viure, mentre que pels grans l'habitatge és la segona preocupació

TAULA 1. TEMES QUE MÉS PRECUPEN SEGONS EDAT. EN MITJANES (VALORACIÓ DE 0 A 10) PER ORDRE D'IMPORTÀNCIA.

Ordre	Joves (18-30)	Mitjana	Ordre	Grans (més de 30)	Mitjana
1	Habitatge	9,13	1	Sanitat, educació, serveis socials i seguretat social	8,35
2	Sanitat, educació, serveis socials i seguretat social	8,68	2	Habitatge	8,26
3	Atur i precarietat laboral	8,16	3	Seguretat ciutadana	8,24
4	Seguretat ciutadana	7,99	4	Medi Ambient	8,05
5	Medi Ambient	7,96	5	Atur i precarietat laboral	7,97
6	Immigració	7,53	6	Immigració	7,70
7	Funcionament de l'economia	7,42	7	Funcionament de l'economia	7,68
8	Infraestructures i transports	7,32	8	Cultura, llengua i identitat catalanes	7,18
9	Cultura, llengua i identitat catalanes	7,19	9	Infraestructures i transports	7,15
10	Autogovern de Catalunya	6,71	10	Autogovern de Catalunya	6,89

Font: Elaboració pròpia a partir de l'Enquesta de participació política, CEO R-372. Gener de 2007.

Els serveis públics com ara la sanitat, l'educació, els serveis socials i la seguretat social ocupen el segon lloc entre les preocupacions dels joves, seguits per l'atur i la precarietat laboral

joves estiguin en edat de buscar un lloc per viure, fa que aquest tema els resulti més prioritari.

El segon lloc de les preocupacions dels joves l'ocupen els serveis públics relacionats amb la sanitat, l'educació, els serveis socials i la seguretat social. A part que puguin considerar que és un tema d'interès general pel qual cal preocupar-se, també queden directament afectats pel que fa a l'apartat d'educació i prestacions d'atur. Entre els grans aquest és el primer tema en importància, també possiblement per una qüestió de cicle vital. Els preocupa l'estat de la sanitat pública perquè l'utilitzen més, l'educació pels seus fills, i l'estat de les pensions.

La tercera preocupació en importància dels joves és l'atur i la precarietat laboral. Aquesta problemàtica els afecta a ells més directament que als grans, ja que es concentra força en el segment d'edat jove. Entre els grans la inquietud pels aspectes laborals passa a la cinquena posició. En aquest grup és la seguretat ciutadana la tercera preocupació en importància, mentre que entre els joves ocupa el quart lloc. Com confirmen altres estudis,¹⁰ els grans acostumen a preocupar-se més que els joves per aspectes relacionats amb la seguretat.

Cal arribar fins al cinquè lloc en les preocupacions dels joves per trobar el medi ambient, mentre que entre els grans aquest tema ocupa la quarta posició. Tot i així, la diferència

en les puntuacions mitjanes de joves i grans no és significativa, i el medi ambient pràcticament empata entre els joves amb el problema immediatament anterior de la seguretat ciutadana. En qualsevol cas, entre els joves es podria esperar un èmfasi superior al dels grans pel que fa a l'ecologia. La teoria sobre el canvi de valors cap al postmaterialisme de què parla el sociòleg Ronald Inglehart parteix del supòsit que a les últimes dècades les noves generacions estan adquirint uns nous valors menys materialistes. La causa d'aquest postmaterialisme seria que les cohorts més joves s'han socialitzat en un context d'abundància material i seguretat física superior al de les cohorts més antigues i, per tant, no perceben com a tan urgents les necessitats que van amoïnar els seus pares i especialment els seus avis quan eren joves. Aquests valors nous fan que les preocupacions dels individus vagin més enllà de les qüestions estrictament materials i se centrin també en temes com ara l'ecologisme, la qualitat de vida, l'autorealització en la feina o l'ajuda al Tercer Món. Però en un context en què els joves veuen que la seva seguretat material perilla i perceben que el seu futur és incert, tornen a fixar-se en les qüestions materials que encara han de resoldre. L'atur, la precarietat laboral, els salaris míseros i la necessitat de disposar d'un habitatge digne per emancipar-se satisfactòriament són prioritats que contribueixen que els joves releguin la preocupació pel medi ambient a posicions similars a les dels grans.

Joves i grans coincideixen a ubicar en el sisè i el setè lloc la immigració i el funcionament de l'economia, res-

¹⁰ CEO, *Valors bàsics, circumstàncies vitals i orientacions polítiques: estudi pilot a la província de Barcelona, estudi R-374*. Febrer de 2007.

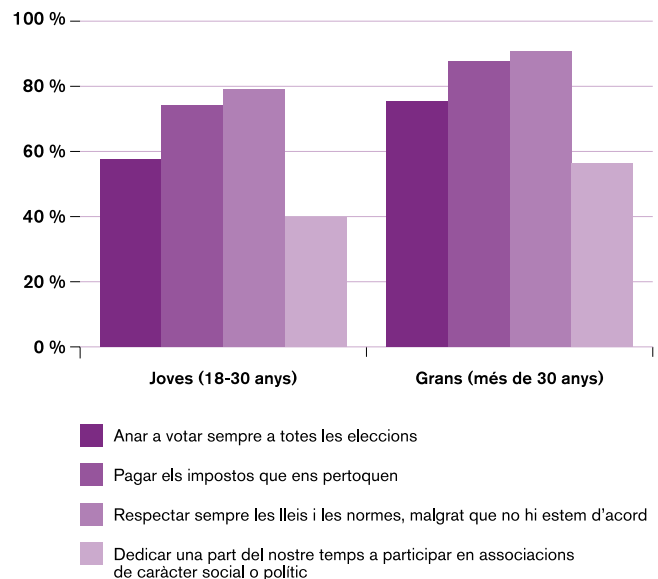
Les dades posen en qüestió el canvi de valors postmaterialista, ja que quan els joves perceben el seu futur com a incert tornen a fixar-se en les qüestions materials que encara han de resoldre

pectivament. En el punt en què tornen a discrepar és la importància que concedeixen a les infraestructures i el transport. Els joves la situen en el vuitè lloc i els grans, en el novè. Es pot pensar que els joves depenen en un grau superior de les infraestructures i els transports públics. Les últimes posicions del rànquing les ocupen la llengua, la identitat catalana i l'autogovern. Resulta comprensible que a l'hora de valorar un conjunt de qüestions entre les quals hi ha problemes que afecten directament la vida de les persones, la preocupació per la identitat i l'autogovern passi a un segon pla.

Concepte de bon ciutadà

Ser ciutadà d'un país democràtic garanteix un conjunt de drets, però també comporta un seguit de deures cívics. Una de les àrees de l'enquesta de participació es refereix al concepte de bon ciutadà. Es pregunta pel grau d'acord amb quatre frases que representen quatre dimensions possibles de l'actuació d'un tipus ideal de bon ciutadà. Tenen la mateixa idea del que ha de ser un bon ciutadà els joves d'avui dia i els grans? Les quatre dimensions analitzades són la participació electoral, el pagament d'impostos, el respecte per les lleis i les normes i la participació en associacions. Quan s'analitzen les respostes diferenciades de joves i grans s'observen discrepàncies significatives. Els primers entenen el concepte de bon ciutadà d'una manera més laxa. Els per-

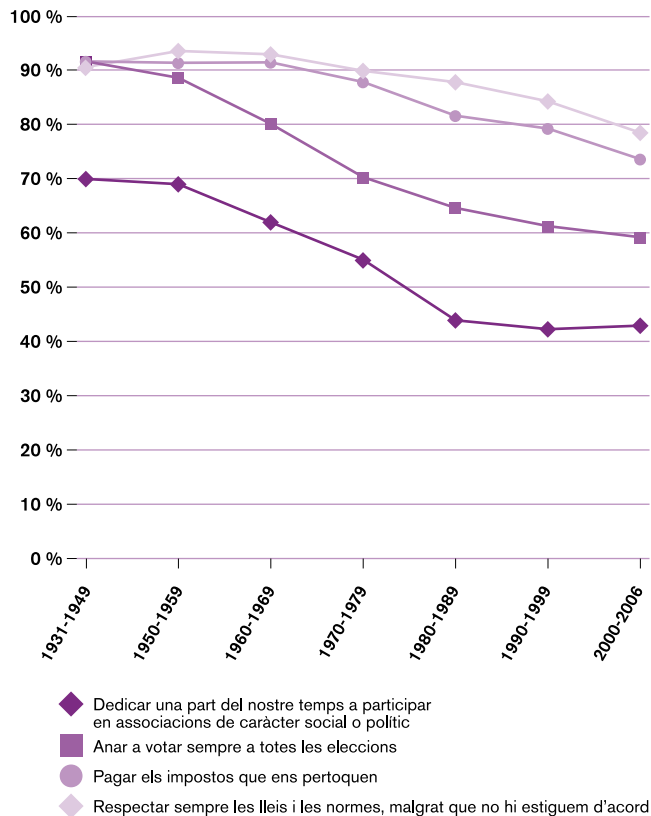
GRÀFIC 1. CONCEPTE DE BON CIUTADÀ PER EDAT. ESTAN D'ACORD I MOLT D'ACORD AMB LES AFIRMACIONS. (%)

Font: Elaboració pròpia a partir de l'Enquesta de participació política, CEO R-372. Gener de 2007.

Els joves formats en democràcia no són tan estrictes amb el que s'entén com a responsabilitats ciutadanes. Cada nova generació entén el concepte de bon ciutadà de forma més laxa

**GRÀFIC 2. PER SER UN BON CIUTADÀ CAL...
ESTAN D'ACORD I MOLT D'ACORD PER GENERACIONS (%)**

Font: Elaboració pròpia a partir de l'Enquesta de participació política, CEO R-372. Gener de 2007.

centatges dels que estan molt i bastant d'acord amb la importància d'anar a votar sempre a totes les eleccions, pagar els impostos que pertoquen, respectar les lleis i les normes, i dedicar part del temps a participar en associacions socials o polítiques, són sempre més baixos entre els joves.

Els joves, tot i que amb menys intensitat que els grans, continuen considerant que el fet de pagar impostos i respectar les lleis són aspectes crucials en la definició de bon ciutadà. Les diferències més marcades entre els dos grups d'edat es refereixen a la dimensió participativa de la ciutadania: el vot a les eleccions i la participació en associacions. Les dades abonen la idea que pels joves els aspectes participatius no són tan importants en la seva consideració del que ha de ser un bon ciutadà. Gairebé no arriben al 40% els que donen importància a dedicar part del temps a participar en associacions, en comparació amb el 56% dels grans. De la mateixa manera, els que donen importància a votar entre els joves són prop del 57%, mentre que entre els grans són del 75%.

És possible que els joves, formats ja plenament en una etapa de normalitat democràtica, no siguin tan estrictes amb el que s'entén com a responsabilitats ciutadanes. També caldria tenir en consideració que els joves són més proclius a expressar-se obertament i a reconèixer actituds i comportaments socialment no tan desitjables. Els grans, en canvi, es troben més lligats a l'efecte de «quedar bé». En qualsevol cas, esbrinar les causes d'aquesta concepció juvenil més laxa de la ciutadania excedeix les

Cal tenir en compte que els joves són més proclius a reconèixer actituds socialment no desitjables. Els grans es troben més lligats a l'efecte de «quedar bé»

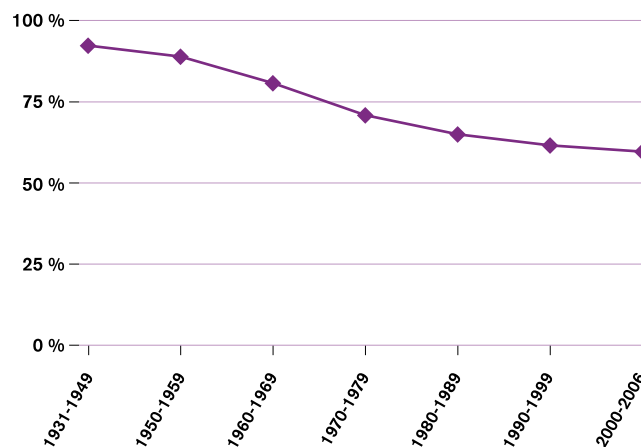
possibilitats d'aquesta breu recerca, però hi ha elements que fan pensar que estan vinculades a la generació de la qual els individus formen part.

L'anàlisi de les generacions mostra una caiguda progressiva de la importància de tots els requisits per ser un bon ciutadà amb cada nova cohort. La generació més jove, la dels que varen fer 18 anys entre el 2000 i el 2006 és la que clarament es mostra més laxa en la seva concepció de bon ciutadà. Per aquesta cohort el percentatge de molt i bastant d'acord descendeix en les quatre dimensions fins al nivell més baix en relació amb la resta de generacions. Tot i la tendència general al descens en aquestes dimensions, és en la importància de votar a les eleccions i de participar en associacions on es detecta de forma més evident. En conjunt, cada nova generació entén el concepte de bon ciutadà d'una manera una mica més laxa que l'anterior. Però les generacions de l'etapa democràtica, formades pels que varen fer 18 anys a partir de 1980, són les més afectades per aquesta laxitud. En concret, la participació en les eleccions és una de les dimensions en què es veu més clarament el descens generacional.

Participació en grups i associacions socials i polítiques

Un dels indicadors del comportament participatiu és la pertinença a associacions d'indole diversa. L'enquesta de participació recull si l'entrevistat és membre o no d'un

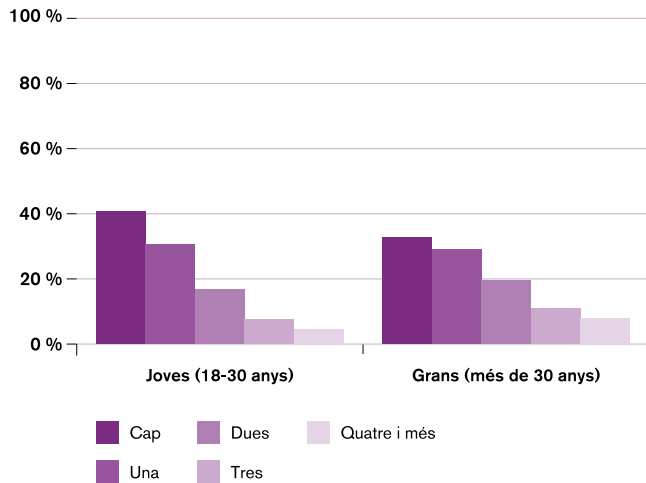
GRÀFIC 3. PER SER UN BON CIUTADÀ CAL ANAR A VOTAR SEMPRE A TOTES LES ELECCIONS. ESTAN D'ACORD I MOLT D'ACORD PER GENERACIONS (%)

Font: Elaboració pròpia a partir de l'Enquesta de participació política, CEO R-372. Gener de 2007.

El nombre de joves i grans que pertanyen només a una associació és similar, però entre les persones que són membres de més d'una entitat predominen els majors de 30 anys

GRÀFIC 4. NÚMERO D'ASSOCIACIONS A LES QUE ES PERTANY PER EDAT (%)

Font: Elaboració pròpia a partir de l'Enquesta de participació política, CEO R-372. Gener de 2007.

seguit d'organitzacions de la societat civil. Comparant els dos grups d'edat s'observa que els joves en conjunt pertanyen a menys associacions que els grans. En molts casos això es pot deure a factors del cicle de vida. El gràfic 4 mostra el percentatge d'individus dels dos grups d'edat segons el nombre d'associacions de les quals formen part. Els grans que no són membres de cap tipus d'associació són el 32,7%, mentre que el percentatge de joves arriba al 40,6. El nombre de joves i grans que pertanyen només a un tipus d'associació és similar, però entre les persones més associacionistes, aquelles que són membres de més d'una, sempre hi ha més gent gran.

Segons el tipus d'associació, només hi ha més joves en clubs esportius i associacions juvenils. En les associacions culturals o de lleure, els percentatges dels dos grups d'edat són similars. Però pel que fa a la resta d'entitats, són sempre els grans els que predominen. En alguns casos la menor presència de joves és fàcilment explicable per motius propis del cicle vital. Per exemple, entre els grans hi ha més gent amb fills en edat escolar i, per tant, és lògic que hi hagi més membres d'associacions de pares d'alumnes. Fins a cert punt també es pot pensar que la pertinença a sindicats, associacions professionals o patronals està lligada a l'edat en la mesura que la incorporació plena en el món professional i laboral esdevé un procés que acostuma a cristal·litzar amb el temps. De forma similar, la pertinença a associacions de veïns podria estar lligada a l'edat en la mesura que el procés d'integració en el barri i la im-

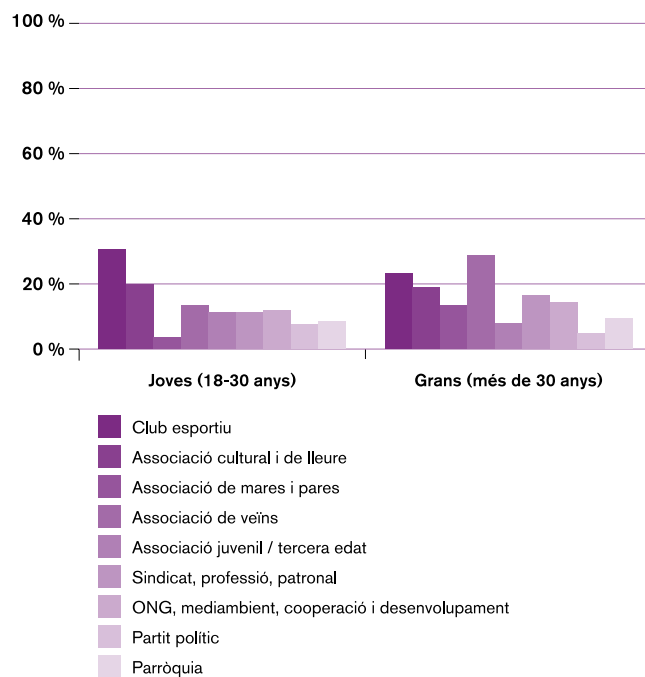
Hi ha menys joves que pertanyin a partits polítics, però també hi ha menys joves que pertanyin a ONG, organitzacions mediambientals o de cooperació i desenvolupament

plicació en els seus problemes és més probable que aparegui quan l'individu arriba a la maduresa. Hi ha menys joves que pertanyin a partits polítics, la qual cosa abonaria la idea d'una menor implicació en la política convencional. Però també hi ha menys joves que pertanyin a ONG, organitzacions mediambientals o de cooperació i desenvolupament. Aquestes entitats defensen nous temes socials i polítics, i utilitzen habitualment sistemes d'organització i canals d'actuació diferents. Sorprèn que el percentatge de joves no sigui més elevat. L'efecte generacional es manifesta de forma evident en l'apartat de les associacions religioses i parroquials. El percentatge de joves que en forma part és clarament menor al dels grans, en la línia del procés de secularització present a diversos països de l'Europa occidental.

Participació política no electoral

Si s'analitzen les accions polítiques no electorals en les quals els dos grups d'edat han participat alguna vegada, s'observa que els joves han pres part en més actes de tipus no institucionalitzat, o considerats com a noves formes de participació. Si es té en compte la tendència general a una menor participació dels joves, les diferències resulten encara més remarcables. A més, pel simple fet que els joves tenen una edat menor això redueix de per si les seves oportunitats per realitzar accions polítiques, per

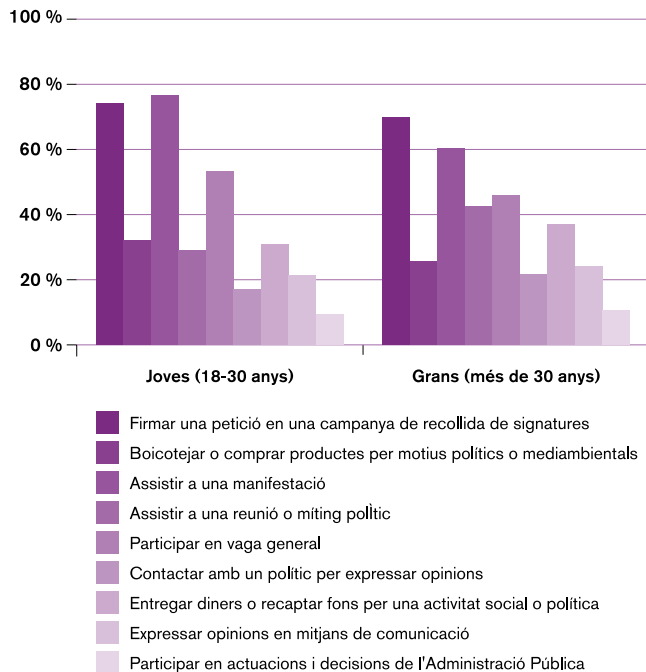
GRÀFIC 5. TIPUS D'ASSOCIACIONS A LES QUE ES PERTANY PER EDAT (%)

Font: Elaboració pròpia a partir de l'Enquesta de participació política, CEO R-372. Gener de 2007.

El 76,5% dels joves han participat en manifestacions, mentre que només el 60,2% dels grans ho han fet

GRÀFIC 6. PARTICIPACIÓ POLÍTICA NO ELECTORAL PER EDAT. ALGUNA VEGADA HAN PARTICIPAT (%)

Font: Elaboració pròpia a partir de l'Enquesta de participació política, CEO R-372. Gener de 2007.

una qüestió de marge temporal per a l'acció. Tot i així, en alguns casos el percentatge dels joves iguala i fins i tot supera el dels grans. Hi ha més joves que hagin signat una petició, i participat en el boicot o compra selectiva de productes per motius polítics o mediambientals. Però les diferències més grans s'observen en el cas de l'assistència a manifestacions. El 76,5% dels joves han participat en manifestacions, mentre que només el 60,2% dels grans ho han fet. Una explicació d'aquest fenomen la podem trobar en l'agitat clima polític dels últims anys, especialment en l'etapa de majoria absoluta del PP a l'Estat espanyol i les reiterades mobilitzacions al carrer. Com que els joves estan més influïts per l'atmosfera del moment, haurien estat un segment especialment mobilitzat. Aquesta situació podria haver marcat una nova generació de catalans, amb conseqüències perdurables al llarg del seu cicle de vida. El percentatge de joves també és més alt entre els que han participat en vagues generals.

En canvi, quan es tracta de participar per mitjà dels canals més convencionals o institucionalitzats, les posicions s'inverteixen. Un percentatge superior de la gent de més edat ha utilitzat alguna de les vies convencionals de participació política, com ara assistir a una reunió o miting polític, contactar amb un polític per expressar opinions, i lliurar diners o recaptar fons per a una activitat social o política. També és una mica superior el nombre de grans que expressen les seves opinions en mitjans de comunicació.

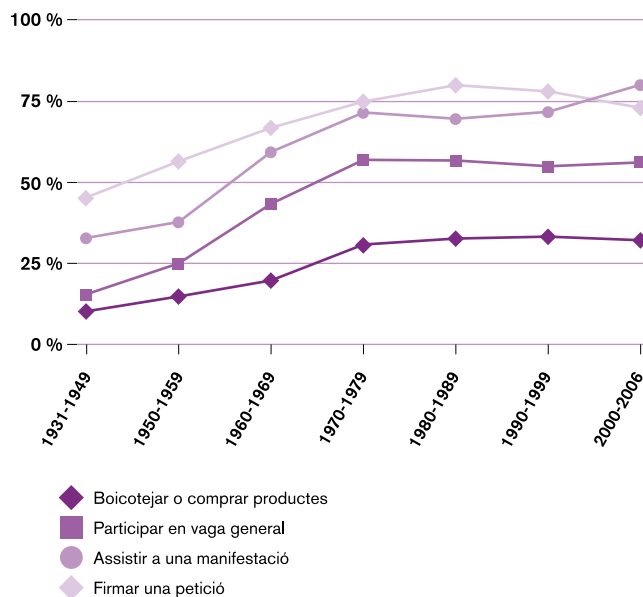
Entre les generacions de l'última etapa del franquisme i la transició política, augmenta la participació, especialment per al cas de l'assistència a reunions i mítings polítics

En línia amb el que diu la literatura, sembla que s'estigui produint un canvi generacional pel qual les noves cohorts assumeixen amb més força les formes de participació no convencional. Si s'explora la participació en aquest tipus d'activitats per cohorts, s'observen pautes que poden fer pensar en canvis de tipus generacional. Si es para atenció a la forma de les línies dels gràfics 7 i 8, es veu que segueixen tendències diferents. En el primer gràfic trobem les formes menys convencionals de participació classificades per generació. La tendència de totes quatre és ascendent, de manera que com més recent és la generació més ús fa d'aquests mecanismes participatius.

En concret, la generació més jove, la que va fer 18 anys entre el 2000 i el 2006, és la primera en la qual l'actuació política principal és l'assistència a manifestacions. Més del 80% dels que van fer 18 anys entre el 2000 i el 2006 han assistit a alguna manifestació, la qual cosa contrasta amb la generació dels cinquanta, quaranta i trenta, en què menys del 40% han pres part en aquest tipus d'activitat. En conjunt, el gran salt que s'observa en el primer gràfic és entre les generacions que van fer 18 anys abans dels setanta i la resta. Quelcom similar però en menor intensitat succeeix amb la resta d'activitats menys convencionals.

Pel que fa a les activitats polítiques convencionals, la tendència és més plana, i indica una participació més homogènia de les diverses generacions. Tot i així, s'observa una curvatura que indica que les generacions més antigues han participat i participen menys, presumiblement

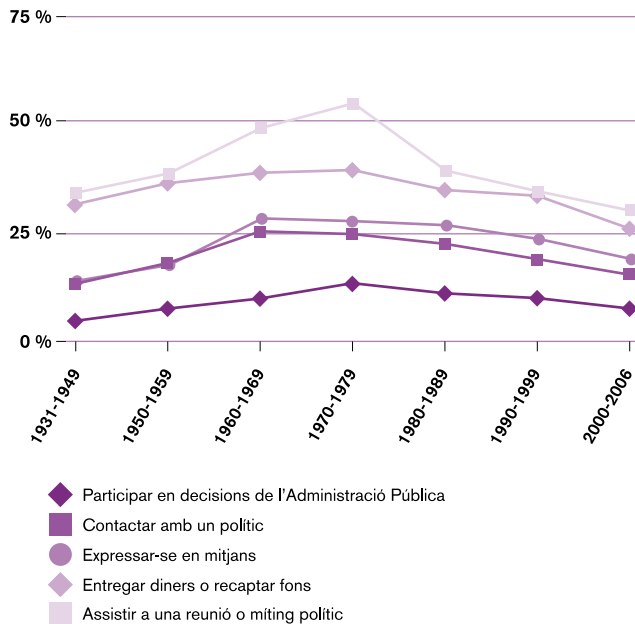
GRÀFIC 7. PARTICIPACIÓ POLÍTICA NO ELECTORAL PER GENERACIONS (I) (%)

Font: Elaboració pròpia a partir de l'Enquesta de participació política, CEO R-372. Gener de 2007.

Sembla que s'estigui produint un canvi generacional pel qual les noves cohorts assumeixen amb més força les formes de participació no convencional

GRÀFIC 8. PARTICIPACIÓ POLÍTICA NO ELECTORAL PER GENERACIONS (II) (%)

Font: Elaboració pròpia a partir de l'Enquesta de participació política, CEO R-372. Gener de 2007.

a causa de la seva socialització en un entorn no democràtic. Entre les generacions de l'última etapa del franquisme i la transició política –anys seixanta i setanta–, augmenta la participació, especialment per al cas de l'assistència a reunions i mitings polítics. El fet d'haver experimentat el moment del canvi de règim, la implantació de la democràcia, la legalització dels partits, i la recuperació del dret d'associació i de reunió els pot haver influït a l'hora de valorar i participar més en aquest tipus d'activitats. En canvi, entre els que fan 18 anys a partir dels vuitanta comença a decaure la participació en accions de tipus convencional.

Síntesi

En aquesta part de l'article s'ha començat a identificar un perfil propi dels joves catalans que els distingeix dels grans. Les preocupacions principals de la joventut giren entorn de problemes materials bàsics que els afecten directament, com ara l'habitatge i la feina. El seu concepte de bon ciutadà és menys exigent que el dels grans, especialment en relació amb la participació en les eleccions i en associacions. En conjunt, els joves pertanyen a menys associacions que els grans, fins i tot pel que fa a les ONG. Però han pres part en més actuacions de caràcter no institucionalitzat, enteses com a noves formes de participació. |

+ INFO

Libres

ANDUIZA, E. i BOSCH, A. *Comportamiento político y electoral*. Alianza. Madrid, 2004.

GLENN, N. *Cohort analysis*. Sage. Beverly Hills, 1977.

HARROP, M. i MILLER, W. L. *Elections and voters*. MacMillan. Londres, 1987.

INGLEHART, R. *Modernización y posmodernización. El cambio cultural, económico y político en 43 sociedades*. CIS. Madrid, 2001.

TORMOS, R. *La influència de l'edat en el comportament electoral a Catalunya. Cicle vital o generació?*. Observatori Català de la Joventut – Generalitat de Catalunya. Col·lecció Estudis núm. 19. Barcelona, 2005.

Articles

MANNHEIM, K. «El problema de las generaciones». *Revista Española de Investigaciones Sociológicas*, 62. Pàgines 193-242. Madrid, 1993. Traducció de «Das Problem der Generationen» (1928): *Kölner Vierteljahreshefte für Soziologie*, VII, 2: 157-185; 3: 309-330.

NORRIS, P. «Young people and political activism: From the politics of loyalties to the politics of choice», document preparat per al *Council of Europe Symposium*. Estrasburg, 27 i 28 de novembre de 2003.

RILEY, M. W., «On the significance of age in sociology». *American Sociological Review*, 52. Pàgines 1-14. 1987.

Fonts

- ☐ CEO, *Baròmetres d'Opinió Política, estudi R-346*. Març de 2006.
- ☐ CEO, *Baròmetres d'Opinió Política, estudi R-358*. Juliol de 2006.
- ☐ CEO, *Baròmetres d'Opinió Política, estudi R-363*. Octubre de 2006.
- ☐ CEO, *Baròmetres d'Opinió Política, estudi R-367*. Novembre de 2006.
- ☐ CEO, *Enquesta sobre participació política a Catalunya, estudi R-372*. Gener de 2007.
- ☐ CEO, *Valors bàsics, circumstàncies vitals i orientacions polítiques: estudi pilot a la província de Barcelona, estudi R-374*. Febrer de 2007.

Enllaços

- ▣ Centre d'Estudis d'Opinió
www.idescat.cat/cat/idescat/estudisopinio/
- ▣ Secretaria de Joventut - Observatori Català de la Joventut
www.gencat.cat/joventut